

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 флоринти у банкнотама заједно с поштарином или достављањем у кућу. За предбројнике у Србији стане лист овај дукат цесарски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Број 5.

Предлату на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуну, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожин у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Бивша новаца никакве се не уважавају наручбине.

Законитост и опортунитет.

— Мило нам је, што можемо јавити, да чланак у прошлом броју овог листа „Ко има руководити избор чланова за црквену скупштину?“ није остао глас вапијућег у пустињи. На њега су се истина испочетка гдекоји љутили, но кад им и други доказаше, да је оно прави пут, ако хоћемо по закону поступати при избору чланова за црквену скупштину, и сами напосљетку пристадоше на онај предлог.

25. о. м. договоре се њих неколико општинара, да други дан четир преставника иду г. Градоначелнику и да му изјаве жељу целог српског становништва ове вароши, да црквена општина од 1861. године руководи избор чланова за црквену скупштину, која се има по потврђеним саборским закључењима устројити. Отишавши г. Градоначелнику, овај им жељу одобри, од кога отидоше г. Проти, као претседнику поменути општине, и рекну му: да је сад његова дужност, што пре сазвати стару општину. Он им обећа то учинити и за 28. о. м. заказа седницу црквене општине, о којој се опширно извешће налази на другој страни овога листа, а овде нека нам је дозвољено, коју о њојзи проговорити.

Скупштини истина да је г. Прота претседавао, но која хасна од туд, кад видисмо, да дужност претседничку није вршио, као што треба; јер у место да је као претседник отворио скупштину, отворио ју је г. комесар, а тако исто у место да је стављао предлоге на гласање, чинили су то други. Због тога и држимо, да се о гдекојим стварима више времена пропустило, но што би се пропустило, да је претседник дужност своју испуњавао. Из свакидањег пак искуства видимо, да у

оним скупштинама, где претседник дужност своју испуњује, да се ту и брже ради и да је и сам рад бољи, но тамо, где он своје дужности не испуњује.

Питање једно изазвало је доста жестоку а и дугу дебату. Кад пак помислимо, од какве је велике важности то питање, онда заиста нетреба жалити, што се онолико времена пропустило на свестрано разсветлење тога питања. Питање то беше: о опортунитету и о законитости. Предлог један беше, да се при спремању за избор нове црквене скупштине за правац узме поред законитости и опортунитет у обзир, дочим други предлог беше, да се само законитост узме.

Опортунитет је то, кад једна општина, сабор и. т. д. са строгог пута законитости сиђе и рад свој по околностима и магновеним добитцима равна, а да ли је боље и сигурније држати се законитости или околности, то остављамо нека сваки по свом уверењу суди.

Нами се допада да је пут законитости коректнији, па би сигурно и рад, по томе начелу вођен био сигурнији и имао би успешнијих последица. О томе нас уверава како рад политичних општина у уставној земљи, тако исто и рад досадањих сабора; јер знамо, да дотле, докле су се држали строго само законитости, и своје су право увек боље сачували, а бацивши се на тугаљиво и клизаво поље опортунитета, није им ни рад испао на корист општине и сабора. Може бити да ће ју и старији чланови општинског већа знати, да ли је заиста овако.

Наш народ досада од опортунитета није никад имао никакве ползе, за то би ваљало, да се једном, како поједини чланови нашег народа, тако исто и наше општине из горњих обзира ставе у свом раду

за општинске ствари на чврсто земљиште законитости, а да се чувају лабавог опортунитета. Сетимо се само како Мађари ни под који начин нехтеше сићи са законитог пута на поље опортунитета, те за то и имају данас тако велику власт, коју за цело неби имали, да се држаше опортунитета!

Ако се може узети, да чланови црквене општине заступају мњење Срба дољноварошких, онда се радујемо што је половина Срба дољноварошких тог мњења: да се при будућем избору општинара има строго само законитости држати. Гласови су подједнако подељени били, то јест за један су седам, а за други седам гласали, а претседников глас решио је, да се држи опортунитета. Ту имамо приметити то, да се при гласању није коректно поступало; јер претседник уместо да је исход гласања чекао, он одмах други даде свој глас. Кад узмемо још и то, да је један члан пре гласања отишао, онда сумњати можемо, да је још и он свој глас дао, да ли би се тада усвојио предлог опортунитета.

Имали ту досљедности, питамо, кад знамо, да је ова иста општина од 1861. год., пре годину меморандум министарству закључила послати, кад ју је политична власт распустила, и њене послове предала општинском већу, а сада, да сам тај њен поступак одобри?

Ми се тога стављамо ово питање, да нам на њега они одговоре, који говорише у скупштини, да треба и православне чланове општинског већа позвати у доидућу скупштину, јер позивајући њих уједно се и одобрава поступак љукидања цр. општине. То показује велику инконзеквенцију, коју једно морално тело, као што је црквена општина, не би требала да је показала. Ал тако је, ко хоће да се држи опортунитета!

ДОМАЋЕ И СТРАНЕ ВЕСТИ.

Земун. Као што чујемо држаће се идуће недеље скупштина варошких заступника, у којој ће бити главни предмет већања „словни ред“ за општинске седнице, који је израдио сам г. Градоначелник, а не одређени на то одбор. Хоће ли у тој седници и општински предрачун у претрес доћи, не знамо; но на сваки начин добро би било, да господа заступници буду приправни ако би дошао у претрес.

У дворану Читалишта за данас позвани су од г. Проте чланови дољноварошке црквене општине од 1861. године; чланови пак горњоварошке црквене општине позвани су од г. пароха Суботића, а православног варошки заступници од г. Градоначелника, ради избора одбора, који ће руководити избор чланова за нову црквену скупштину. То су три тела, од којих свако свога председника има, но који ће од њих у самој данашњој седници председавати, то се још не зна. У овој тако састављеној скупштини решаваће дакле и неки људи, који на са свим друго што примише мандат од њихових бирача. А то су они варошки заступници, који нису чланови црквене општине.

(Седница црквене општине 28. Новембра.)

Овај састанак беше у дворани читалишта после подне. Искупи се свега 14 чланова и г. прота Д. Живановић као претседник; комесар беше г. Петар Петровић, мајстратски саветник.

У 4 сата отвори седницу г. комесар, рекавши: да су се искупили ради избора одбора, који ће руководити избор чланова за црквену скупштину и он отвара седницу. Г. варош Никола Савић рече: пре но што приступимо избору одбора питам, да ли смо овако сакупљени на законитом путу? Ја мислим да нисмо, јер наша варош броји 5000 Србаља, овде постоје две црквене општине, одбор ће имати да спреми све нужно за избор општине, која ће заступати цело српско становништво ове вароши, па кад невидим и горњоварошку црквену општину овде с нама заједно, онда држим, да је нужно, да и горњоварошани учествују у избору одбора, с тим пре, што и сам цесаро-краљевски рескрипт налаже да у будуће у свакој општини само једна црквена скупштина има постајати.

На то рече г. др. Миланковић: Ја непризнајем да смо ми за то на незаконитом путу, јер ми смо се данас сакупили као изабрани заступници дољне вароши, па на том законитом путу можемо а и требамо закониту горњоварошку општину позвати да с нама заједнички одбор избере.

Г. Стеван Петровић из горње вароши као слушалац замоли за реч и рече: давнашња је жеља горњоварошке општине, да се са дољноварошком саједини, но та жења жеља наилазила је на препоне, које она није могла отклонити. Г. парох Суботић тео је увек да он буде наша контрола. Ми ћемо сад сви драговољно престати с вама у заједници.

Г. Стеван Марковић рече: неби ли се заједнички рад и овако могао започети: да ми сад, почем смо у скупу, изберемо одбор, а да тако исто и

горњоварошка црквена општина из своје средине избере себи одбор, па да та два одбора у заједничким састанцима на спремању за избор нуждног раде. Г. Јован Д. Јовановић противан је томе и рече: ми треба сад одмах братски да радимо, а не да се цепамо. Г. др. Миланковић рече на то: између предлога г. Савића и г. Марковића нема у самој ствари никакве разлике, но само у времену; први хоће да се одма а други да се одбором заједнички почне радити. Г. Радојчић рече, да му је мило, што је од г. Петровића чуо жељу горњоварошке општине, па за то је и он за предлог г. Савића.

Овај се предлог једногласно и усвоји и изјави жеља, да г. прота Живановић достави закључак овај претседнику горњоварошке црквене општине г. Суботићу с тим, да он сазове чланове горњоварошке црквене општине у заједничку седницу са дољноварошком у Недељу т. ј. 1. Децембра у два сата после подне.

Г. комесар рече: да тада треба и оне православне чланове општинског заступништва позвати, који нису међу и чланови ове црквене општине. Г. Милош Радојчић у свом подужем говору између осталог рече, да је само ова општина од 1861. године законита да ради за избор нове општине, али почем је општинско веће дуже од годину дана фактично заступало црквено-школске ствари, то држим да би из „опортунитета“ добро било да се позову православно чланови општинског већа, који нису у оној црквеној општини, којих и онако нема више од три-четири.

Г. др. Миланковић мисли да не треба силазити с пута законитости и кад г. Радојчић и сам признаје, да је само ова општина законита, да оставимо дакле на законитом путу, без обзира на опортунитет; јер само на законитости сигуран је рад, а за љубав два-три човека није рад да се силази са законитости на опортунитет.

Г. парох Савић и сам признаје, да је општина од 1861. г. законита, да она руководи изборе, али почем општинско веће радећи за цркву и школу, није дало рачуна овој општини о своме раду, то сам и ја, рече, из тог обзира и из „опортунитета“ да се и они позову.

На то г. др. Миланковић рече: истина да оно није дало рачуна о своме делању, али време томе још није прошло, оно може то и касније чинити, и то или овој или ново изабраној општини, те зато и тај разлог за позивање оних, који нису чланови законите ове скупштине, са свим и отпада и ја сам опет, рече, зато, да се строго законитости држимо.

Г. Јован Д. Јовановић слаже се са предлогом г. др. Радојчића, тако исто и г. Илић. Г. Ђока Д. Јовановић рече, да није право да се и они не позову, јер међу њима има ваљаних, паметних и поштенних људи.

Предлог г. др. Миланковића бранише г. Ђорђе Солар, г. Стеван Марковић и г. А. Д. Јовановић. Г. комесар пак рече, да је њему г. Градоначелник рекао, да су варошки преставници њега молили, да поред општинског већа и чланови од 1861. г. могу при спремању за избор суделовати. На то рече г. А. Д. Јовановић, да они нису то искали, већ да су искали, да се само општина од 1861. г. постави у своје законито право.

На посетку г. Радојчић рече још неколико речи у одбрану свога предга и опортунитета и стави га на гласање. За њега беху: г. прота Живановић, парох Савић, Јован Д. Јовановић, Ђока Д. Јовановић, Ђока Илић, Ђока Јовановић, Шеширдија и Ђока Лавић. За предлог Миланковићев беху: г. Тоша Р. Томић, Димитрије Младен, Ђорђе Солар, А. Д. Јовановић, Стеван Марковић и Игњат П. Јовановић. На жељу г. А. Д. Јовановића већином потпомогнут стави се поимце у записник, гласање. Са овим се у 5½ сати сврши седница.

(Задружно.) — Данас у Недељу у вече, држаће певачка задруга српска у својој дворани до Читалишта редовно своју годишњу скупштину. У идућем листу јавићемо читаоцима о стању њезином.

О местним црквеним општинама.

(Наставак.)

§ 40. У делокруг местног црквеног одбора спадају следећи предмети:

а) Он извршује закључке местне црквене скупштине, као и више црквено-школске наредбе у општини.

б) Он бдије над добрим редом при служби божијој.

в) Он помаже пароху при уздржавању црквеног запта и морала у општини: упорне опомиње и укорава.

г) Настојава око зграда црквених, парохијалних и школских, и пази да су све чисте и у добром стању.

д) Поставља, подзирава и одлушта служитеље црквене и школске.

е) Бригу води, да се точно издају плате и пристојбине свештеницима, учитељима и учитељкама и послужитељима црквеношколским.

ж) Води бригу за сироте, удовице и убоге.

з) Чува, умножава и управља имањем црквеним, парохијалним, школским и убожним, и има инвентар свега тога имања сачинити и сваке године попис тај понављати, да се нове ствари у инвентар уведу, а покварене избришу.

и) Он издаје асигнације епитропима и старатељима убогих породица подмирења већих трошкова.

ј) На начин од местне црквене скупштине под интерес, а непокретна добра под закуп или најам; закључује уговоре сваке врсте за издање или обнављање и украшавање цркве, школе и других зданија, као и уговоре за друге црквено-школске потребе, и пази, да епитропи и старатељи сирота и убогих природе простетичује из капитала и других добара точно побирају.

к) Црквени одбор пази, да се са особеним фундацијама особено рачује, и особено о њима рачуни воде и полагају; он прегледа све рачуне, који му се свака три месеца поднети имају, и саставља при концу године свеколики рачун за црквену скупштину и предрачун за будућу годину.

Свака три месеца редовно а по околностима и ванредно касе прегледа. — За рачуноводство и руковања с касама служи приложених наредба.

л) Стара се, да се хрђави, раскошни, народу морално и материјално шкодљиви обичаји на свадбама, свечарима и дањама, као и раскош у ношњи искорењују.

м) Црквени одбор припремава нужна за кандидацију ђакона, системизованих парохијских помоћника, пароха, учитеља и учитељки.

н) Црквени одбор спрема основане предлоге за местну црквену скупштину и заказује дан држаће исте.

о) Црквени одбор бира из средине своје и ван ове на годину дана епитропа и старатеље сирота и убогих.

Исто тако бира он из средине своје и ван ове на 6 година управитеља, старатеља и остале за општинске школе потребне органе.

Избор местног управитеља и старатеља школског поднаша се консисторији на потврђење.

За управитеља главних школа предлаже одбор консисторији за то способна лица ради наименовања.

Ови су сви одбору за радњу своју одговорни. Они су чланови одбора и то, ако су и по себи одборници са решавајућим гласом, иначе са објасњавајућим.

§ 41. Дужности епитропа у главном састоје се у следећим; и то;

а) Они примају приходе и подмирују трошкове по упутству одбора.

б) Полажу одбору свака три месеца рачун.

в) Воде нарочито надзирање над дотичном покретном и непокретном својино; подносе годишње извештаје о стању речене својине; чине предлоге, како би непокретна својина веће користи могла доносити, а и о том, ако би се обнављања или грађевине какве предузимати имале.

У осталом имаће политичке власти у војској Крајини досадашњи уплив у погледу свих горе назначених дужности епитропа, као што ће надаље у подручју војне Крајине и у погледу затвора, благајне и сахране црквене имовине остати у крестности досадашње одредбе, с том ипак разликом, да црквена скупштина или одбор може на место епитропа и којем одборнику поверити трећи кључ благајне.

§ 42. Дужности старатеља сиротих и убогих у главне огле су:

а) Они воде бригу о сиротама и убозима општинским

б) Воде рачун о приходима и расходима; троше на сироте и убоге по упутству одбора; полажу свака три месеца рачун одбору, подлеже у обзиру прегледања касе, и чине предлоге одбору, како би се имало то умножило.

в) Они скупљају добровољне прилоге за сироте и убоге.

— Из Београда нам пише наш дописник ово: „У прошлу недељу био је овде учитељски збор. То је први у Београду и у Србији. Отворио га је сам г. Д. Матић, министар просвете и црквених послова, а присутних било је до 50 лица. Ту је било осим београдских учитеља још и грађана, професора и чиновника. Ту вам се лепо и мудро зборило о унапређењу школа и о прихватању најбољег метода за основне школе наше. Идући збор биће опет идуће недеље, а изглед је, да ће се такви зборови завести и по целој Србији, као што је већ у народа, који теже напретку, па и код вас наше браће, као што је и наш министар просвете у својој беседи споменуо. Нека би бог дао, да и овај корак тежње за напретком уроди лепим плодом нашем народу. — За нов лист „Јединство“ знате већ ко га уређује; вредни књижевник и познати родољуб Стојан Бошковић. Сад ево још један нов лист; зове се „Правда“ и заступаће све гране правних наука. Какав ће бити видићемо. Имаће три уредника. Поред тога излазиће од нове године и „Судски лист“ који ће имати на истоме пољу да ради, а који се још летос огласио. Можда ће на огласу и остати. Чује се да ће осим свега тога, још и нека друга два листа излазити. Ти незнани (незвани?) уредници, као да воде слабо рачуна о читајућој публици, или су сродници с неким војним публицистом, који вади концесије на три четири листа уједанпут и још поред свега тога пише дописе у „Напредак“ из Земуна. Ваљда су такви ти велики духови! — До-

ђе нам после толикога времена и Милован Јанковић. Ми слабо читамо амо „Напредак“, али чујемо, да се чуди преласку његовом и „Заставином.“ Нама бога ми није ни мало чудно, и оно што је њему загонетка сада, поштеним је људима одгонетка. Па то је бар као на длану — што је год свесним и искреним родољубима мило, њему мора бити не мило. Разуме се! Ја шта ће болан радити, док чује, да је и Владимир Јовановић преко свију „установних“ интрига његових и опет дошао у своју отачбину. А тај ће га гром скоро задесити. — Да вам јавим још што и о позоришту нашем. Оно даје три пут на недељу преставе и увек је пуно публике. За сад је као и са сваким почетком тешко. Гардероба је непотпуна, а и особље је оскудно, но помало, па ће све бити. Сад је баш одбор издао позив, где моли свакога родољуба, да припомогне поклонима, као хаљинама, оружјем, књигама позоришним и т. д. Можемо се надати, да тај позив неће бити глас вапијућег! — Остави нас досадашњи талијански консул Сквасо, који је пет година овде био. Премештен је за консула у Тангер у Мароку у Африци. Леп је спомен оставио код Срба. — Овде се говори, да ће се у уставној комисији покренути питање, да ли да се досадања окружна организација преустроји на форму мађарске жупаније са муниципалном аутономијом.

— Угарски сабор закључен је 28. Новембра. На пет дана пре свршише и делегације своје послове с којима је државни канцелар барон Бајет, као што веле, са свим задовољан. Њ. В. пресветли цар са царицом оставиће 4. Децембра Будим, одкуд ће се и царски двор у Беч преселити.

— У мађарској тако су мах отели пустахије, да су већ и сам жељезнички воз зауставили и похари га хтели. Нема дана, да се лоповшази ма где нечине.

— Подмаршал надвојвода Јозеф, млађи син покојног палатина надвојводе Јозефа, наименован за врховног команданта ново установљене угарске војске. Говори се, да ће скорим и неки од негдашњих угарских вођа из године 1848., као што је Клапка, Фетер и други наименовани били за ђенерале те нове војске. Државни канцелар постаде грофом и добио је један спахилуку

Ердељу на поклон од цара. А велики жупан Коломан Бедековић хрватским министром без опредељења, Баном хрватским постао је барон Раух.

— Из Пеште јављају да је 27 о. м. у 5 сахати из јутра умро на далеко чувени и славни доктор Јован Балаша. Он ће бити познат и нашем свету и уверени смо да ће их доста с нами заједно рећи: Бог му дао у рају насеља.

— Вјеличком мајдану од соли у Галицији, за који веле, да је најзнатнији у свој Европи, велика се несрећа показала, од које целом мајдану пропаст грози. Пре неког времена наиђоше рудокопци, тражећи неки минерал, на један извор у стени, који беше с почетка незнатан, но после тако је силно из њега вода извирала, да су сад сви оближњи ходници и друге мајданске дубљине поплаване. Зидане од три хвата долме, што брзо градише, да се вода не би пролила и у даљне ходнике и сав спрат поплавили, не беху ни одкакве користи. Сад ће се покушати са ширковима, да се води изцрпи. Боје се, да ће вода истопити стубове и сводове од солеских камена, што држе катове од мајдана. Ако то буде, лако се може сав мајдан срушити.

— У Бечу спремају се жестоке борбе рад избора Градоначелника престолнице, које је место, као што је познато, упривремено смрћу ваљаног Зелинке.

— Из Мостара јављају немачким листовима да се у Херцеговини више стотина херцеговаца Турака, Срба и Католика сложило, да туже у Цариграду Осман пашу због његовог насиља нанешеног тамошњем народу.

— Сваке јесени пробави цар Наполеон са царицом у Комијењу, и ту се чине весеље и лови се лов, на што се позивају редом многи гости. Ту пре неког времена мало што није страдао енглески наследник принц Веле од грдно великог јелена, кога је ловио. Рањени јелен нападне принца и са својим роговима свали га с коња. Принц би страдао, да му није цар Наполеон са његовом пратњом у помоћ притекао.

— Страни листови јављају за заверу московских и кијевских ђака, коју открише ту скоро. Полиција

дознала је за једно сумњиво писмо, писато једном ђаку у Москви. Услед тога преметаше ђаку стан, и ту нађоше многе бунтовничке прокламације Херценове из Лондона и друге компромитујуће хартије. Многи ђаци у Москви, Кијеву и Зитомиру затворени су с тога.

— Енглески парламенат отворен је ономад у Четвртак. То је први парламенат, у коме су депутирци бирани по новом изборном закону, који да се уведе либералци се тридесет година борише. Као што је познато из избора, у овом парламенту мајоритет је либералаца. Стога је краљица и одпустила пре неки дан конзервативно министарство Дизрелово, и дала је вођи либералаца Гладстону налог, да овај образује министарство од либералне странке. У досад познатој листи нових министера налазе међу познатим и нека нова имена.

Земун. 1. Дец. Овај час стиже нам поуздан глас, да је Њ. В. пресветли наш цар поводом потврђеног новог обранбеног закона, милостиво заповедио, да у будуће и у војној крајини телесна казна и окривање како војник тако и других крајиника са свим престане, па и сами кривци нису изузети.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Беч, 30. Новембра. (Телеграм.) Мађарске шенице у Бечу, 88-фунт. по 4.80; у Буру 87-фунт. по 4.65; аустријске шенице у Бечу 85/89-фунт. по 4.50. Ражи у Бечу: словачке 80-фунт. по 3.55—60; мађарске 80-фунт. по 3.22½. Шопроњска јечма у Бечу, 71/72-фунт. по 3.15. Мађарске зоби, травнито, 43-фунт. 1.84, 48-фунт. 2.06. — Промета у шеници беше 15.000 мерова.

Стање воде Саве.

Код Земуна:

У Петак 29. Новембра: 3 ст. 10 пал. над нул. Суво.

„ Суботу 30. Новембра: 3 ст. 10 пал. над нул. Суво.

Код Митровице:

У Петак 29. Новембра: 6 ст. 10 пал. над нул. Суво.

„ Суботу 30. Новембра: 7 ст. 3 пал. над нул. Суво.

Код Сиска:

У Петак 29. Новембра: 5 ст. 4 пал. над нул. Суво.

„ Суботу 30. Новембра: 4 ст. 7 пал. над нул. Суво.

Ћ Земун, 30. Новембра. И ове недеље скочише дукати знатно. Данашњи телеграфски бечки курс показује 5.71, дакле за један дан скочише са три новчића. То је, паравно, од значаја по трговину, и с тога и опајасмо од неколико дана овде и у Београду неку особиту живост код сарафа. Изгледу су ту, да ће дукати још скочити. У том смислу бар гласе савети, што их примаше из Беча овдашње куће, и који препоручују предосторожност у новчаним пословима. Од месец дана већ

падају папири а монети се дижу. То је од онда, кад је државни војни министар Кун у делегацији политичну ситуацију опасном прогласио. Покушај Бајета, да на истоме месту значај речи барона Куна ослабљава, не беше од великог утицаја на бурзу, и падање папирних вредности настаде хронично. Узрок пак, што од недеље дана курс са свим јако пада, је тај, што су сношења Турске према Грчкој са свим озбиљна, па се боје да ће се отуда источно питање збиљски покренути. Телеграм из Цариграда од јуче пак јавља, да је грчка влада одбила ултимат Портин. Ту вест примила је данашња бечка бурза са белешком дуката од три новчића скупљи.

Од Среде променуло се време. Исте ноћи око 12 сахата подиже се јака олујна, праћена од страшне грмљавине и севања муња. Пред зором поче дувати северни ветар, те учини, да смо с јаким мразом и мало снегом осванули. Ова иста олујна учини штету лађарима. Неколико шајки са дрвима, што донесоше из Осека, потопљене су, па су дрва пловила по Дунаву. Чујемо, да је близу Сланкамена и једна лађица патоварена са вином од исте олујне страдала.

Овом приликом хоћу још то да саопштим читаоцима. Пре неки дан изгуби један сеоски газда Бежанинац 200 форината у три банке, и то на сокаку близу Добановачке капије. Те банке нађе срећом наш г. капелан Руварац и однесе их на полицију. Закониту своју награду од 10% поклонио је г. капелан у корист болнице.

Земун. За недељу дана ове су теретне лађе прошле Савоућице за Сисак: Лађа Морпурга и Паранта са 5188 мерова жита; лађа Рајка Ковачића са 1000 мерова жита; лађа Шодер Андрана са 3799 мерова жита; две лађе Николе Лучића са 8000 мерова кукуруза и 8000 мерова жита; лађа Игњата Фишера са 9000 мерова жита; лађа М. Окела са 6867 мерова жита.

Панчево. Управа прве панчевачке Народне банке јавља својом окружином, да је њезин устав од владе потврђен, и да ће 19. о. м. (1. Јануара 1869.) своју радњу започети. Привремено подписиваће фирму г. В. Х. Грае и г. Јован Хубер (заједнички?)

Београд, 30. Новембра. (о. д.) Ни овај пут немам шта особитог да вам јавим о трговини. Радње су слабе како дућанске тако и трговина с продуктима. Само бакалима још прилично пролази радња с тога, што су сад многи свечари и светци, па и паланчана има доста, који пазаре потребу пред божић.

Али у осталом стала је свака шпекулација, осим што неки набављају преко садашње своје потребе еспапе са стране док је још ова ђумручка тарифа, бојећи се, да ће им новом тарифом скупље стати.

Како нема радње ту нема се шта ни о знатним променама у ценама јављати. Последње моје извешће о њима важи и данас. Само су јареће и јагњеће коже скупље са 5%, а масти је већа цена 20 пара од оке. Добре шљиве јако се траже, али нема их на пијаци, а од лошијих има доста, но нико их неће.

Почело се збиљски да ради о жељезници у Србији. Барон Федор Николић, сестрић не заборављеног кнеза Михајила, бавећи се овде поводом полугодуншег парастоса кнежевог, покренуо је напово то питање. Услед тога образовала се конзорција трговаца, који су заступници прве овдашње фирме, и ишту од владе допуштење на предходне послове, рад шта 6000 дуката определише за трошак. Пруга ће се вући од Београда до Алексинца, и како буду предходни послови готови, тражиће конзорција повластицу и ступиће са владом у договор ради гаранције од стране државе. Но све то зависи од тога, да и Турска гради своју цариградску или солунску пругу до српске границе; јер само онда је изглед, да ће српска жељезница просперирати. Друштво то постоји се између других поглавито и из ових припознатих фирма: браћа Кремановић, Арса Лукић, Тома Андреевић, Хаџи Тома Папатома, браћа Поповић, Ђорђе Аћимовић, Ж. Карабиберовић и пр.

О коңдоти слабо се што чује. Јавио сам вам, да је одређена радиње мешовита комисија, која ће извидити зактевања основача коңдоте. Но резултат није још познат. Уписана је већа сума, него што је потребита с почетка, Има више од 40.000 дуката уписаних. У новцу дакле не запиње, као што видите.

Русија је овде већ укинула коңсулатеку јурисдикцију над својим поданицима, којима ће одсад судити српски суд. Практичне вредности по трговину наше пијаце то никако нема, почем ту нема туговаца, који су руски поданици.

Са ушћа Дрине, 28. Новембра. (о. д.) Вац поштовани лист пажљиво прати обрт у нашим крајевима и заступа трговину, што ме ободрава, да вам и ја коју одавде напишем и надам се, да ћете тај мој допис у лист уврстити. Овде и

у околини радње беху ове јесени у опште добре, како са земаљским производима, тако и са еспапом, што се са стране за овде и суседну Босну доноси. Познато је, да у овом крају шљиве највећи значај имају; од њих изнешено је ове јесени више од 100 хиљада центи. Према је овогодишња каквоћа те робе много лошија него прошлих година, ипак им је цена 180 гр. од товара, на аустријску обалу постављено.

И хране је доста однешено преко Сиска за у Трст. И сад се ту товаре три лађе са 22.000 вагана кукуруза за Сисак. Цена је 82/83-фунтанској шеници 3.90 до 4 форинте, новом кукурузу 1.80—90, бечкој центи зоби 2.80—85 ваган.

Са дрвима је у овом крају сада жива радња, особито се траже дуге за Француску, и продуценти добро би могли продати, само кад би их било. Цена им је, на обалу постав-

љено, 95.—100 фор. 1000 комада на француску меру. И за цене коларској дрвенарији могу да вам јавим. Моторуге, лотре и руде од 3 хвата дужине плаћа се по 75 фор., и осовине 7 стопа дужине по 35 фор. 100 комада.

Одавно се већ говори, па и пештанске новине донесоше тај глас, да држава хоће неком француском друштву да прода шуме, што их има у Бродској и Варадинској регименти, под тим условом, да оно за двадесет година речене шуме раскчи. Јуче видесмо већ три земљомерца и шумара на пароброду „Хермине“, који прегледаше шуме у Бродској, а сад отидоше те „тице злослутнице“ у Митровицу, ваљда продужују посао у Варадинској регименти. Као што чујем, наше општине спремају репрезентације код владе против те продаје, која би по наш народ од штете била.

Из Сарајева чујем, да тамо није никог било на лицитацији ради оних 18.300 растова на реци Укрини, и то е тога, што су шуме врло далеке од Саве. Лицитација је одложена због тога на дуже време.

О регулисању Саве досад је сила хартије исписано, а у ствари природе још једнако пркоси обрту и општећава га. То видесмо опет ово дана код Раче, где се могла велика несрећа да догоди, да није на време помоћи било. Лађа Шандора Ваша из Бура, натоварена са 10.100 вагана шенице Кепиха из Пеште, на седне тако опасно, да су терет претоварити морали, јер иначе би лађа распала, и пропало би вредности од 60.000 форината. Не само то, него и других лађа, које ту стоје натоварене, неби могле проћи. Колико би ту штете било? Време је крајње, да се једном Савско корито регулише.

Седмични преглед курса на бечкој берзи.

	25.	26.	27.	28.	29.	30.
	Н о в е м б р а .					
Дукат цесарски	5.61	—	5.62 ¹ / ₂	5.66	5.68	—
Сребро	117.—	—	117.—	117.75	119.—	—
5% металици	58.60	—	59.25	59.—	59.10	—
Опи с кам. мај—новем.	59.10	—	60.10	59.75	60.10	—
5% народни зајам	64.25	—	64.70	64.60	64.90	—
Акције народне банке	679.—	—	674.—	672.—	664.—	—
„ кред. завода	245.10	—	246.60	240.50	242.30	—
Ловови 1860. године	90.10	—	91.90	91.50	91.20	—
Лондон	118.65	—	118.90	119.65	120.10	—

Пловидба местне лађе до 21. Децембра.

Из Земуна у Београд, у 8 сахата у јутру.

Из Београда у Зему, у 8 и по сахата у јутру.

Из Земуна у Београд и Панчево, у 9 сахата у јутру.

Из Панчева у Београд и Зему, у 12 сахата у подне.

Из Земуна у Београд, у 3 сахата после подне.

Из Београда у Зему, у 3 и по сахата после подне.

ОПШТА РУБРИКА.

Уредништво не одговара за чланке, који се печатају под овом рубриком.

Нападачу на „Пастира“ и његова уредника.

Како по закону логике и свести људеке ни један писмен акт не важи без потписа, тако и ми ваши акт, који је уврстан у 17. броју „Земунског Гласника“ под насловом „Пастиру“ и његовом уреднику, враћамо натраг да га потпишете, на после да се е разлогом и фактама огледамо ко ли је вера, ко ли је невера. У противном случају ми смо у праву сматрати да онај онакав о „Пастиру“ и његовом уреднику одзив, који нема никаквих разлога, доказа, факта, па ни потписа, није што друго до права пашквила; а на пашквиле могу само једне луде одговарати.

У Београду, 25. Нов. 1868.

Уредник „Пастира“
Н. Поповић.

Отворено писмо.

Неимајући времена оној господи која су ме позвала да заједнички

око тога радимо, како би једном самовољство овдашње главне Агенције паробродског друштва при управи месног пароброда престало, позивам са овим јавно да ми пишу и све тужбе које навести имају назначе, како би на основу истих нужне кораке предузети, и дотично писмено њима на подпис што пре поднети могао.

Веома је нужно да се сви они који су ме у овој ствари на суделовање позвали одзову, јер из изкуства знам, да иначе помоћи нема, почем сам већ једанпут због неуредности које код местне пловидбе постоји, главној Агенцији представке правио, и преко свега тога што ми је главна Агенција писмено уверење дала, да таквих више бити неће, ипак је остало при староме, по свој прилици због тога што се главна Агенција на брзо покајала, па држећи се оне пословице које вели да „једна лапта лето нечини“ с нама још једнако као мађија са пасторком постојала.

Опште је познато да главна управа паробродског друштва све могуће чини, да би само публику за-

довољила, можемо се дакле пуним правом надати, да ће иста нашу праведну жељу уважити, и наредити, да при пловидби местне лађе једном ред буде.

У Зему, 17. Новембра 1868.

Роста Поповић.

Offenes Schreiben.

Nachdem ich keine Zeit erübrigen kann, um mich mit jenen Herren mündlich zu verständigen, die mich aufforderten, daran zu arbeiten, daß die hiesige Hauptagentie der Donau-Dampfschiffahrt-Gesellschaft aufhört, mit der Lokalfahrt Willkürlichkeiten auszuüben, so finde ich mich veranlaßt, die Herren hiermit öffentlich einzuladen, mich mit Ihren Zuschriften zu beehren, und in denselben alle Beschwerden anzuführen, womit ich dann auf Grund ihrer Angabe das Nöthige vornehmen, und ihnen das diesbezügliche Schriftstück ehestens zur Unterfertigung unterbreiten kann.

Es ist höchst nothwendig, daß sich dieser Angelegenheit die Herren wärmstens annehmen und sich mir zur Seite stellen, denn, ich hätte mich einmal diesfalls allein an die Haupt-Agentie brieflich gewendet, und von dieser zwar die schriftliche Zusicherung erhalten, daß die vielen Unordnungen nicht mehr stattfinden werden

doch muß sich dieselbe gleich darauf anders besonnen und gedacht haben, daß eine Schwalbe keinen Sommer macht, denn sie handelte ununterbrochen wie noch heute rücksichtslos, eigenmächtig, ja im vollsten Sinne stiefmütterlich.

Es ist allgemein bekannt, daß die löbl. Direction der Donau-Dampfschiffahrt-Gesellschaft stets das möglichste anbietet, um das Publikum in jeder Beziehung zufrieden zu stellen; wir können sonach mit vollster Zuversicht rechnen, daß dieselbe auch unser billiges Verlangen gutheissen, und in den Fahrten des hiesigen Localschiffes Ordnung einführen werde. —

Semlin, 9. December 1868.

Const. Popovits.

(Треће писмо.)

Уреднику „Зем. Гласнику.“

У Темишвару.

На одговор Вашег под бројом 45. Гласника, оправдио сам на све

Стране одговор; то јест само на ербство. Ја чу за будуће иза стојце на Вас ударити, и само Србство вообще, Србскии Народ питају, каквим Правом и чијом Властју, Оправом и Уредбом Србску Светиню дирати, и напаствовати! а шта се тиче даљега: Ја чу питати и Славнии Hofkriegsrath, Славну General-Commandu и наш славнии Магистрат; кои су они благоизволили оно место и ону Светиню тамо усадити. — Еле то ово и оно, не љубезнии мои само играчка, весело позорище да ви нас камџате — веч Славну осуду, оправу и одреду опадате и врећате: — Најпосле ја не знам шта чрез овакови догађаја онај човек пред Богом и пред Народом заслужуе. Остало слѣдуе — во прочем сас љубезним поздравом

Лазар Урошевич.

Nr. 5180. ad Nr. 4967.
Abthl. 2.

Edikt.

Vom k. k. Semliner Militär-Communitäts-Magistrats-Gerichte ist auf Ansuchen des Proka Natoschevits, Handelsmann in Mitrovitz und des Nikolaus Wulko, Handelsmannes von hier, um die Amortisirung des aus der Innehabung des Proka Natoschevits angeblich in Verlust gerathenen und lediglich mit der Unterschrift des Nikolaus Wulko als Acceptanten versehenen sechs Monate a Dato zahlbaren Primawechsels dto Semlin am 25. September 1867 per 5000 fl. öster. Währ. in die Ausfertigung dieses Edictes gewilligt worden.

Es wird daher derjenige, welcher dieses Wechselakzept in Händen hat, aufgefordert, dasselbe binnen 45 Tagen vom Tage der Verlautbarung dieses Edictes so gewiß hiergerichts vorzulegen, widrigens nach Verlauf dieser Frist der Wechsel als amortisirt erklärt werden würde.

Semlin, den 11. November 1868.

Vach, Major
Bürgermeister.

Schreiber,
Hauptmann-Auditor.

ШТЕДИОНИЧКА ОБЈАВА.

Господи акционарима Земунске Штедионице даје се на знање, да ће редовна главна скупштина акционара по смислу § 71. устава

19. Јануара 1869.

после подне у 2 часа у стану овдашње Штедионице бити.

Она господа акционари, који желе да су или лично или преко заступника учесници у скупштини, имају по § 68. устава своје привремене признанице најдаље до 19. Децембра 1868. код штедионице на реверс положити.

У Земуну, 19. Новембра 1868.

Земунска Штедионица.

Den Herren Aktionären der Semliner Sparkassa wird bekannt gegeben, daß die ordentliche Generalversammlung nach § 71. der Statuten am

31. Jänner 1869.

Nachmittags 2 Uhr, in den Sparkassa-Lokalitäten stattfindet.

Jene Herren Aktionäre, die sich dabei selbst oder durch Bevollmächtigte betheiligen wollen, haben nach § 68 der Statuten ihre Interims-Scheine bis längstens 31. Dezember 1868. bei der Anstalt gegen Bestätigung zu deponiren.

Semlin, 1. Dezember 1868.

Semliner Sparkassa.

У ТРГОВИНИ

ФРАШЕ Ђ. ШТРАЈХЕРА

„код пуџа“ у Земуну

има на продају фришке моруне, јесе-тре у саламури, хајвара и разних сувих риба по умереној цени. Исто тако и другог бакалског еспапа.

Добар билијар.

са с свим новом чохом, 3 лопте и 6 билијарских тапова продаје се за 120 форината. Где? дознаје се у Земуну у гостионици код „Дамшифа.“

Ein gutes Billiard,

welches erst kürzlich überzogen wurde, sammt 3 Bälle und 6 Queues, ist um den Preis von 120 fl. zu verkaufen. Näheres im Gasthause zum „Dampfschiff“ in Semlin.

У кући г. Јакова Хиршла

у Земуну

налази се на продају сваке феле ђурчијског еспапа учињеног и пресног, по најјефтинијој цени. Који жели таква еспапа или на мало или на велико купити, нека се изволи обратити на речену кућу, па ће се уверити, да ће добро послужен бити

WWW.UNILIB.RG

ПРЕДХОДНА ОБАВА.

Подписани има част поштованој публици да јави, да је гостионицу

код „**црног орла**“

у Земуну под аренду узео, и да ће ту од 21. Декембра о. г. гостионичку радњу радити одпочети.

Ова гостионица, у којој има пространих салона за играње и ручавање, више гостионичких и пасажерских соба, беше доста занемарена својим пређашњим газдом, но садашњи власник г. Јоца Миљаковић дао је сво здање из темеља оправити и украсити. Том поводом као и с тога што ће подписани ту гостионицу с комфортом наместити, не жалећи ни трошка ни труда, само да овој кући негдашњи добар глас поврати, нада се многобројне посете поштованих гостију. Он се томе тим више нада, што поштована публика њега као доброг угостионичара познаје, и као такав беше и у овом листу бр. 46. похваљен.

Леополд Хасман,
арендатор.

Vorläufige Anzeige.

Der Unterzeichnete beehrt sich dem pl. t. Publikum zur Kenntniß zu bringen, daß er das **Hotel zum „schwarzen Adler“** in Semlin vom 1. Jänner 1869. zum Betriebe übernehmen wird.

Dieser mit mehren geräumigen Tanz- und Speisefalons, Gast- und Passagierzimmern versehene Gasthof, seit längerer Zeit durch den früheren Besitzer verwahrlost, wurde von dem jetzigen Eigentümer Herrn Johann Miljaković gründlich repariert und auf das beste renovirt. Sowohl dieses als auch der Umstand, daß der Unterzeichnete den Gasthof mit allen Comfort versehen, überhaupt keine Mühe und Kosten scheuen wird, um denselben das ehemalige gute Renomme wieder zu verschaffen, läßt ihm auf zahlreichen Besuch der verehrten Gäste rechnen. Der Unterzeichnete hofft, daß ihm dies umso mehr gelingen wird, nachdem ihm allerseits die Anerkennung reellen Geschäftsbetriebes zu Theil wurde, welchen Umstand er unter Hinweisung auf die in diesem Blatte Nr. 46. abgedruckte lobende Anerkennung hervorzuheben die Ehre hat.

Leopold Hasmann,

Pächter des Hotels zum „schwarzen Adler.“

НА ЗНАЊЕ!

Подписани узима част да даје на знање, да се

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ

окрепљавајућег пића,

што је Његово благородије господин плем. Гомбош пронашао и које је са свију страна због свога добротворног дејства припознато и на гласу, код њега налази. С тога подписани позива поштовану публику, поглавито господу апотекаре и трговце, који то пиће већ продаје ради држе, или оно тек држати желе, нека се на подписаног обратити изволе, у кога се само главно стовариште налази.

Најглавније својство тог пића јест то, да ојачава желудац и нерви и да унапређује апетит. По том поправља штетне по здрављу последице од назеба и рђаве воде, као што окрепљава снагу оних који су слаби услед дуготрајуће болести какве. Најпосле поправља оно рђаве сокве и шлајм у желудцу и цревима, уклони горчину из уста, па поврати здравље месу око зуба. Зато и јест добро средство против незгоде, што су за путнике скопчане са путовањем на мору.

Ово окрепљавајуће пиће продаје се у запечаћеним флашицама, са мотом и правилом снабденима.

Цена једној флашици 70 новчића.

У Земуну може се добити код г. Стефана Шула.

У Новом Саду код г. Франца Мозера.

У Суботици код г. Ј. Симоња.

У Бечу код апотекара г. А. Плебана, Стефанаплаз Nro. 1.

У Букурешту код апотекара г. Рисдорфера.

У Београду код г.г. Буковале и Мијовића.

За трговце знатно су попуштене цене.

С поштовањем

Лудвиг Варга,

у Пешти,

Јозефаплаз бр. 14, главни агенат прве угарске баштованске агенције.

A V I S !

Gefertigter beehrt sich hiermit die Anzeige zu machen, daß er die

Haupt-Niederlage

des von Seiner Hochwohlgeboren Herrn B. v. Gombos erfundenen, durch vielseitige Anerkennung und Belobung berühmt gewordenen

Stärkungs-Trankes

übernommen hat, und ersucht mithin das P. T. Publikum insbesondere die Herrn Apotheker und Kaufleute, welche bisher schon Niederlagen besaßen, wie auch jene, die solche künftighin errichten wollen, sich in dieser Beziehung einzig und allein an ihn zu wenden.

Insbefondere ist der Stärkungs-Trank für Magen- und Nervenstärkung, dann zur Förderung des Appetits vorzüglich geeignet, dann pflegt er alle Folgen von Verkühlung und Gebrauch des schlechten Wassers zu paralyzieren und verhilft den Reconvalescenten zur schnellen Wiedererlangung der durch lange Krankheiten verlohrenen Kräfte; endlich erzeugt er gute Säfte und schützt vor Verschleimungen des Magens und der Gedärme, vertreibt die Bitterkeit im Gaumen, verleiht dem blaß gewordenen, von Fäulniß bedrohten Zahnfleisch die erwünschte Frische und Röthe; endlich schützt er die Seereisenden gegen die bekannnten Unannehmlichkeiten der Seereise.

Der Stärkungs-Trank ist in gesiegelten, mit Devise und Gebrauchsanweisung versehenen Fläschchen zu haben.

Ein Fläschchen 70 Kr.

In **Semlin** beim Herrn **Stefan Schull.**

In **Neusatz** beim Herrn **Franz Moser.**

In **Maria Theresiopel** beim Herrn **J. Simony.**

In **Wien** beim Herrn **A. Pleban,** Apotheker, **Stefansplatz Nr. 1.**

In **Bukarest** beim Herrn **Risidorfer,** Apotheker.

In **Belgrad** bei den Herren **Buccovalala & Mijovits.**

Wiederverkäufer erhalten einen angemessenen Rabatt.

Achtungsvoll

Ludwig Varga,

Pest,

Josefplatz Nr. 14, Haupt-Agent der 1. ung. Gartenbau-Agentur.

Конвентско око.

Велико се друштво беше сакупило; кад свирка започе, младићи се спремају за игру, неким пак од њих недадоше родитељи да играју, већ само да уживају гледањем друштва, а неки опет занимаху се разним играма.

Пет одраслих људи, који ни у једном, ни у другом нису услале налазили, беху се скупили да у разговору време проведу. Они говораху испрва о политици, о дневним одношајима, и загубише се на рад у време републике, у време прве Француске револуције. Они претресаше све важније људе из револуције. Господин Ренуар, који је највише ухитрио, називаше Робеспјејера, Кутона, Марата, Петијона и Калова Дербоа нељудима, који су само теме и облик људски на се узели. —

„Мирабо“ викну он „беше женијалан славољубац без икакве вере и сталности; Барнова беше ваљан беседник али хрђав републиканац Сен-Жист безбојна слика Робеспјејерова и Дантонова. —“

„Лакше! мој господине!“ прозбори један старац са сребрном косом, који је дотле ћутећи само слушао; „Ви говорите о оном времену, као да сте ове људе лично познавали. Било је тада у Конвенту људи, који су се само у променама својих теорија варали, али ипак јавно благостање имали су увек на уму.“

Старац умукну, па кад га остали питајућим очима подуже сматраху, узе опет реч: Ја ћу вам, господе, за доказ мог говора једну малу успомену из мог пређашњег живота саопштити. Моје памтење неће, може бити, већ прошлим 75. годинама потпуно верно бити; али ви ће те ми опет допустити, да вам један догађај прочитам, као што сам га онда написао. Ја седим једва сто корачаји одавде; мој ће ми слуга одма рукопис донети.“

Овај предлог беше радосно примљен и пре него што је четврт часа прошло беше већ рукопис донет и његов писац читаше јасним гласом следеће:

I.

У тадашњем грофовству Турени дизао се на једном огромном вису стари дворца грофа Шамбринина, око кога су били ископани прокопи, чије је зидове Индра опљускивала. Овај стари дворца, који је сад сасвим пуст и из кога су се онда две

огромне куле дизала, беше још изодавна својина грофова Шамбрински. Посљедњи притјажкоц овог дворца беше гроф Анатола, који по смрти свог ујака из двора изађе и са својом младом супругом наследиство своје породице заузме. Обоје, и он и његова супруга беху подједнако људи љубазни, и доброт срца, обоје беху у најузвишенијем моралу васпитани. Срећа њени поданика беше им прва и најглавнија улога. Ако је жатва хрђава била, ако је туча случајно поља опустела или вину нашкодила, то су они једини били који су јадном земљоделцу штету надокнађавали. Ако је каква породица у нужди била, то су они били, који су јој личну помоћ пружали, и са таквим начином давања они су важност дара још већма уздизали. Ако је жестока зима била, опет су се они и за дрва бринули. Но они су се старали још и о душевном и моралном изражењу својих људи; они подигоше на близу дворца бесплатну школу, којом је достојни свештеник Лекатели руководио. Овде учинише многи, који су пређе одмор од посла у каквом другом уживању налазили, у поучној забави архимандритовој красан и богат успех.

Међу онима, који су највише часова код духовника проводили, беше и Виљем Дидијер, предузимач грофов који му је на свему благодарио. Овај човек тајног, али богатог карактера беше одарен разумом, који је његово занимање далеко превазилазило. Незадовољан са својим стањем он је мрзио на све, који су га у имену, чину или имању надмашавали. Њему је требао само један велики призор, па да у револуцији, која се наскоро затим и десила, други Робеспјејер буде. Злоупотребе владине небрежљивост и непредосторожност великаша сумљиви и узнемирени елементи, Волтер и остали који су успавани дух у народу будили и најпосле слабост краљевска произвели су револуцију. Смртни је час великашима ударио! Сељаци који сву превагу добеше латише се на све стране оружја против својих господара. Многи од великаша беху погрешили, али се сви морадоше покајати. Ту се није гледало више сад на карактер ни на добродетељ; па и сама добра, која је какав великаш пређе учинио, нису га могла одбранити. Понеки људи из народа, који су се крвљу револуције ситили, пролазише кроз земљу са узвицима: „да живи република!“, пљачкаху и спаљиваху

дворце, опустошаваху имања и ложише грбове највећих породица.

Дивљом радошћу сматрао је Виљем Дидијер пламен републике, и већ првој власти у Паризу, која се у то доба беше склопила, изјаснио се он као присталац републике. Но кад се револуција већ и капијама Туренским приближи, онда он изађе јавно и стави се на врх покрета. Преобучен сад у одело најважније, Виљему Дидијеру беше прва брига, да замак свог господара и добродетеља опљачка. Цело земљиште прогласи се за народно добро, и њена се снага обрати на револуцију. Његова се зла намера врло мало испунила, јер гроф и грофица Шамбринска брзо су злато и остале драгоцености покупили, па пре доласка неблагодарног Дидијера замак већ оставили. Они бегаху из шуме у шуму, од села до села, на што их је њихов пређашњи поданик приморао. Хрђав начин живљења, пун оскудица, опасности и страха, да их не открију, наруше за неколико месеци здравље грофичино тако, да се гроф најпосле реши, да у куле туренске пребегне. — Око тура и уопште у јужној француској стајали су још свештеници са својим светињама на супрот револуцији, али је она све даље продирала. Још олтари нису били порушени и још је јеванђеље имало улива на народ. Још је стајао само свештенички дом грофа Шамбринина, док је све остало било опустошено и порушено. Овде је још само гроф обрану налазио и боље дане очекивао. Али и ова обрана није дуго трајала. Изненада продре једног дана гомила најбешњег народа унутра, и заште од свештеника у име закона и републике, да га у варошку кућу одведу, и да пред Виљема Дидијера, председника револуционалног трибунала изађе.

II.

Председник Виљем седио је у великој соби варошке куће на моћној столици. Пред њим стајашу весници, испитачи и оптуженици, смешани сви заједно. Његово сурово лице још је страшнији изглед узело, кад је чело намрштио, а мала фригијска капа беше му на глави, коју није ни у судници скидао. За њим стајашу два човека дивљег изгледа: то беху саветници и секретари председникови.

„Но! јесмо ли већ готови?“ запита нестрпљиво републиканац, пошто погледа на одведеног оптуженика, коме је смрт пресудио.

„Још не грађански преседниче“ одврати му један његов помоћник „ено где долази нека млада сељанка која се врло добро нуз степене пење — Ха! али њено просто одело нека нас неvara . . . Она је одличног рода; изглед, држање и уопште све показује, да је од великаша; и заиста —?“

Сад угоди Виљем гласом своје познато: „Тако ће и бити.“ У истом тренутку ступи једна млада, лепа госпа у собу; њена дуга црна коса лепршала се расејано по раменима, очи јој бежу укочене, а лице јој издаваше страх и сумњу. Проста одећа сељачка немогаше сакрити белоћу њене коже, њену њежност и њено благородно држање. Они познаше да је то одлична госпа. Баволско смешење помери Дидијерове црте; он познаде грофицу Шамбринску.

„Седи грађанко,“ прозбори он са привидном радошћу. Но госпа Шамбринска остаде стојећи и поче: „Мој господине! — —“

Председнику се набраше мрачне боре на челу — „Република је,“ прекиде је он „у речи ове старе форме сахранила. Зови ме грађанином!“

„Опростите! — грађанине! — ја сам са свим чисто при себи. Дакле, председниче грађана, да те тако назовем . . . мој је супруг јуче, и ако је потпуно невин, затворен, и са достојним архимандритом Лекетелом у варошкој кући. Смем ли питати, шта ће с њиме бити?“

„Што и са свима осталима издајницима и непријатељима републике“ беше његов одговор.

„Али он није ни једно ни друго: У чему је дакле његова кривица?“

„Његова кривица? . . . Та није ли он великаш? — Зар он нема замак, богатство и име? . . . Зар се и он није знојем својих поданика ситио и људско право ногама газио?“

„Зар га због тога, мој господине оптужујете?“

Дидијер се мало забуни, због овог тако природног израза, па затим продужи:

„Грађанка пред дужностима чиновничким мора благодарност приватног посла прећутати, а моја је дужност да кривце казним.“

„И да невинне браните . . .“ упаде му грофица у реч са пола љутитим а пола од страха дрхтећим речима . . .

„Није могуће, да ви то озбиљно говорите, ви хоћете само да ме плашите. Не, није заиста могуће, та то би ужасно злочинство било, кад би ви оног убили, који је вашој госпи сву опрему дао, који је вашој деци

кумовао. Не, ви се нећете усудити, да на оног руку дигнете, који је десет година ваш присни пријатељ био, који вас је десет година само добротинствима обасипао, који вам је у хрђавим годинама много под закуп давао и покадкад сасвим опраштао. И сам тигар клони се од руке, која га рани, а ви сте . . . човек? Ви се смејете? . . . Добро сад тек видим да ви хоћете само да ме уплашите . . .“

Републиканац смешио се истина али то његово смешење узе такав израз, да сирота госпа предањ на колена паде и сумњиво викну:

„Јесте, ви ћете ми повратити мог супруга, ви ћете га ослободити! Ја ћу вас руководити, ако сте на добром путу, и да вам опрости, ако сте се у зла дела упустили.“

„Ја неверујем у молитву,“ прекиде је он у речи са гвозденом ладношћу.

„Али смилујте се опет, господине! . . . ја лежим пред вашим ногама и молим вас за милост. Шта ћу да вам кажем? Зар вас ништа непокреће? — Боже! — Сажалујте се . . .“

„То је слабост.“

„Грижа савести?“

„И то су начини говора?“

„Боже!“

„И тог неверујем.“

„Ха! какав сте ви човек?“ викну грофица, пошто устаде и рукама лице покри.

„Ко сам ја?“ одврати грађански председник, пошто са стиснутом пеницом о сто лупи; „ја сам човек, који хоће благо републике, кога се мало тиче, ако неколико суза притоме потеку, и ако његове ноге и на мртва тела негазе. Али на ствар! Твој је супруг благородник, приставац старе деспотије. Ја ћу и поверовати, да се он није противу републике борио, нити да је са страним земљама у свези стајао! То може бити! али зашто није то радио? — Зато што су му довољна средства за то оскудевала! . . . Ја би против моје дужности радио, кад би га ослободио. Ја не могу ништа; много још и то чиним, што и тебе не затворим!“

Он се обрну, а грофицу из собе изведоше.

III.

Тридесет републикански војника стајаху, са пуним пушкама у рукама на пијаци пред саветом очекујући на заповест поглавице. Добошар ударише у добош, а пред њима клечаше старац са сребрном косом, последњу молитву довршујући; то беше архимандрит Лекатели. Недалеко од њега

држаше млад човек сасвим блед али опет при себи белу мараму у руци, са којом ће му војници очи везати; то беше гроф Шамбрински. Ладнокрвност, поглед и држање грофово показивало је његово присуство духа. С једном руком на преима очекивао је он као хришћанин и мученик смрт.

Наједаред заори се гласна вика и могле су се разговетно чути ове речи: „Милост! Милост! Станите!“ и госпа Шамбринска притрча на место извршења пресуде. Ови познати мили гласови потресосе грофа. Његово презирање смрти исчезе. Он баца њежан поглед на своју супругу, и пружи јој само руке, а она га обгрли снажно, мољаше његове убице за милост, да ш њиме заједно судбу подели.

У истом тренутку отвори се изненада прозор на варошкој кући; Виљем Дидијер појави се на балкону, он баца поглед пун ђаволске радости на грофа и грофицу, затим се прикупи и викну са продирућим гласом:

„Смрт непријатељима републике!“

То беше лозинка. Војници је већ добро познаваху. Грофицу сасвим изван себе одвукоше са призора, затим се зачу лупање добоша и најзад плотун пушака. Са тридесет добивени рана паде адхимандрит Лекатели својим убицама и при издицању крет пружајући. Он опрости још у неколико речи својим мучитељима и више га не беше.

„Смрт непријатељима републике!“ дрекнуше тридесет убица.

Прва радња ове вешачке драме беше већ при крају, кад другој приступише: Анатола Шамбринског доведоше на место извршења пресуде, војници напунише наново пушке, док се читава гомила пука крвавим призором увесељавала, они пљескаху рукама и певаху тријумфалне песме. Један се прогура кроз светину и показа грофу црвену капу; једна жена, која је дотле од његове милости живила, приближи се, да свом добродетељу у очи пљуне.

У истом тренућу дојурише у највећем трку поштанска кола на пијаци и зауставе се пред светом. Човек високог раста, широког и озбиљног лица промоли главу. Кроз кола прегледа орловским погледом цео овај призор затим искочи из кола оде к републиканском официру и заповеди му да пресуду прекине и оптуженике у варошку кућу доведе. Тробојна пантљика, која му се на прсима лепршала, показиваше да је то сучлан Конвента ове ужасне власти,

од које је сваки стрепио. Дошав у собу револуционалног трибунала запиташа господина Шамбрину за узрок његове пресуде. Док му је гроф причао, чело му се у мрачне боре набијало, усне му дрхтају од љутине, и покашљиво стезаше снажно руке, што све издаваше шта се у његовој унутрашњости збивало. Тек што се испит сврши кад он грађанском председнику приступи и грмећим гласом га запита, шта има на то да одговори.

„Што сам год урадио, урадио сам за благо републике“ одговори безобразно Дидијер.

„Благо републике не тражи грозе, нити убијања. Република је строга; али праведна. Она је правична према невинима. Ви пак обезбешћавате и срамите вашим поступањем републику! — Конвент је још одавна на вас пазио. имам сад налог да ваша дела пресудим и казним. Ја сам хтео да све сопственим очима видим . . . Ви заслужујете дакле смрт.“ — Обрнувши се затим заповеднику чете републиканске, који је у углу собе стајао, продужи даље: „Војници! водите га, и убите на месту, где је невиног архимандрита погубио! — То је заповест Конвента!“

Узалуд се председник правдао, не били извршење задржао; претставник Конвента остаде сталан и војници га одведоше. Кад сад Дидијер увиде, да је већ пропао, дође у страшно беснило. — Његово се лице промену, усне му побледеше, а пена му удари на уста. У највећој бесноћи скиде тробојну кокарду са свог шешира згази је ногом и викне: „Доле с републиком, која њене браћоце тако награђује! — Збогом убице! викну он претставнику народном са ужасном бесноћом, затим подиже руку грозећи му, и најпосле рече: — Ја те сравњујем са крвником Робесијером —.“

Њега одведоше. Клетве беху његове потоње речи. И иста гомила, која је при убијству архимандритовом кликовала, цљескаше исто тако сад и при убијству присталице републиканске. Народу је све једно или крв злочинца или крв праведника, само кад шњоме своју жећ загасити може! —

Народни претставник не остави пре варошку кућу, док се није пресуда извршила; затим написа грофу и његовој супрузи сведочбу ради њихове безбедности, и преда им је са овим речима: „Ова сведочба ставља вас обоје у безбедност, останите у земљи, јер су сви бегунци издајни-

ци и чувајте се од сваке завере и од сваке побуне — Ви се како ми се чини, дивите: одкуд у члану страшног Конвента толико човечности и правде?“ . . . Он их погледа пријатељски, па затим настави: „Страх, издајство и подлост испољавају наш начин рада и терете злочинством појединих цео Конвент. Тако се по нечији карактер оцрњује, кога ће тек будућност опрати! Збогом остајте грађани, и ако вас ко запита од кога сте ту сведочбу добили, одговорите му: — од Дантона!“

Старац умукну и прегледа питајућим погледом све редом, као да хтеде у очима њиховим утисак видети, ког је његова прича на њих учинила.

„Дивно као какавак спев,“ предузе реч Ренцар „јер ако би се тај догађај тако у ствари десио, он би већ одавно јавности предан био, али ја ни у каквој књизи то читао нисам.“

„Може бити“ одговори смешећи се старац „да овај догађај још није познат, али за његову истинитост ја могу сведочити, јер сам очевидац био.“

„Како! Ви сте баш очевидац били?“ запиташе сви.

„Јесте моја господо, и ја сам у револуцији учествовао, ја сам тада кад су архимандрита убили био поручик, а одређен од Дантона ја сам при убиству Дидијеровом заповедао. Ја сам управљао једним одељењем републиканске војске. Сад ће те ми, моја господо, заиста веровати, да је овај догађај, који сам вам прочитао, потпуно истинит!“

Превео М. Вујић.

Суђење учесницима у убијству.

(Наставак.)

Пошто је државни тужилац свршио тужбу, изјави председник, да ће се суђење почети и да је први на реду Коста Антонијевић. На то се остали оптужени удаљавашу. Председник пита Косту за његово име и за друге формалности, позове секретара, да овај прочита испитне протоколе о исказивању оптуженога код испитне комисије. Из овога се дознаје, да је оптужени године 1864. другим својим послом бавио у Пешти и том приликом и раскнеза посетио. Ту му рече Александер Карађорђевић, да је он преко Паје Радовановића нуђен да ради на убиству Кнеза Михајила; но г. Николајевић, рече му то никако не одобрава, говорећи да је гнусно сести

на крваве намере. Убиством и превратом хтеде да се доведе на владу у Србији династија Карађорђевића у лицу Александровог сина. После овога кнез Александер је тек 12. Маја о. г. опет о томе оптуженоме говорио, и то на снахилуку Боксеку, где је кнеза походио. Ту је Александар рекао, да је пристао на понуду Паје Радовановића, коме је дао преко Андрије Вилотијевића новаца. Но Коста хтео је да га одврати од тога рекавши, да се народ променио и не ће хтети да иде против кнеза Михајила, осим ако би било онако као с Кузом, што у Београду бити не може.

На испиту говорио је Коста, да му је раскнез и неке другове Пајине именовано, и то су били Станоје Роговић и Пајина браћа. На самом суђењу рече, да он није веровао, да се у истини што ради против живота кнежевог, почем је то већ четврти пут био, како, се говорило. Он је, рече, сву ствар узео олако а није ју затајио с тога, што је волео једну династију а другу мрзео. „А међу тим, рече, био је приступ кнезу Михајилу отежан да и ако би казао штокод, узело би му се као проста жеља за наградом.“

Сад је дошао на ред Ст. Перишић.

Овај признаје што је већ код комисије рекао, на то председник рече, да испитни протокол прочита. Ту он каже, да до Марта ове године ништа није знао о завери; но тада му је пред Цвети дошао Филип Станковић, на кога је мрзио још од године 1859., да му по поруци Паје Радовановића јави, да се ради о убиству кнеза Михајила. Именовано му је и неке људе, који знају, за то. Но он тада није питао, који су, само му је рекао Филип, да и Н. Н. (? У.) зна, да се о томе ради; После је признао, да му је Филип Станковић говорио, да знају за убиство и распоп Марко Н. из Жабара, Антоније Мојсторовић и Јеврем Гавриловић. Признао је код испита и то, да га је тада и Паја Радовановић у своме стану у гостионици код „златног анђела“ посетио, и да је са овим говорио о убиству, питавши га, да ли је истина, што му је Филип по поруци Пајиној говорио, што је Паја потврдио.

(Наставиће се.)

КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. Уреднику „Пастира.“ Учинили смо вам по вољи, штампајући изјаву вашу у „Гласнику.“ Но именовати вам писца, то већ као уредник немоћте да захтевате од нас.